

Im. Fin.sekr. 1977J.nr. 71511-65

ETH
- 1 MRS. 2001



Flygtningenævnet
Inge Bruhn Thomsen
St. Kongensgade 1-3, 2.
1264 København K

Antal bilag Aktnr. 51

146

Dansk Flygtningehjælp
Asylafdelingen

Borgergade 10
Postboks 53
1002 København K
Tel.: 3373 5000
Fax: 3391 4507
www.drc.dk

Dato 27-02-01
Ref.

SOMALIA (45) 19/3 '01

Aktuelle oplysninger om asylsøgeres hjemlande

Dansk Flygtningehjælp fremsender hermed et nyt baggrundsmateriale i form af landeprofiler for Afghanistan, Irak, Somalia og Bosnien. Profilerne er en samlet præsentation af menneskerettighedssituationen og den seneste politiske udvikling i lande, som Danmark modtager asylsøgere fra. Desuden indeholder profilerne en oversigt over den danske asylpraksis ved modtagelse af asylansøgere fra det pågældende land.

Landeprofilerne bygger på sekundære kilder såsom rapporter fra FN-repræsentationer, menneskerettighedsorganisationer samt relevante presseoplysninger.

Profilerne er rettet til såvel personer, der fagligt beskæftiger sig med flygtningespørgsmål som undervisningsinstitutioner, medier osv.

Landeprofilerne kan findes på Dansk Flygtningehjælps Hjemmeside www.drc.dk under afsnittet vedrørende asyl, hvor de løbende vil blive opdateret.

Med venlig hilsen

Anne la Cour Vågen
Kst. chef for Asylafdelingen



SOMALIA

Senest opdateret: Januar 2001

1. Baggrund

Siden omkring år 1000 efter vor tidsregnings begyndelse har somalierne beboet Afrikas Horn. Størstedelen er nomader og holder kvæg, en mindre del er bofaste og dyrker landbrug. Hvor den etniske homogenitet er åbenbar - 98% af Somalias befolkning er somali - eksisterer der dybe splittelser i det somaliske samfund, baseret på yderst komplekse tilhørsforhold til klan- og slægts-strukturer, der præger sociale, politiske og økonomiske forhold på alle niveauer. De større somaliske klaner er normalt opdelt mellem to linier: den nordlige Samaal, der omfatter fire klanfamilier og den sydlige Saab, der omfatter to klanfamilier. Hver klanfamilie er inddelt i klaner, underklaner, under-underklaner o.s.v. Skønt enhver somalier tilhører en af seks klanfamilier, identificerer de sig i højere grad direkte med de klaner, underklaner eller under-underklaner, som de tilhører. Magt og politik udøves traditionelt gennem midlertidige koalitioner og kortvarige alliancer mellem klaner og underklaner.

Under kolonitiden så det somaliske folk sig spredt under fem særskilte koloniale enheder: Britisk Somaliland, Italiensk Somaliland, fransk Djibouti (der nu er en uafhængig stat), det etiopiske Oga-den (der i dag er en region i Etiopien) og det Nordlige Grænse Distrikt, der var en del af Kenyas kronkoloni (og senere blev en del af det selvstændige Kenya).

I 1960 forenedes Britisk Somaliland og Italiensk Somaliland i et uafhængigt Somalia. Det parlamentariske system, der skabtes efter uafhængigheden med etableringen af en central stat, syntes at forværre polariseringen af klaninteresser i form af klanbaserede politiske partier. Efter et attentat på den daværende præsident iværksatte General Siad Barre i 1969 et ublodigt militærkup og indsatte sig selv som statsoverhoved. I 1970 erklæredes Somalia for et socialistisk land med opbakning og støtte fra det tidligere Sovjetunionen.

2. Den seneste politiske og militære udvikling

Med Somalias nederlag i 1977/78-krigen mod Etiopien fulgte en kraftig forværring af de sociale, økonomiske og politiske forhold. Dette forhold resulterede i en dramatisk opblussen af kampe mellem regeringstropper og systemkritiske militser i 1988. Siad Barre blev væltet i 1991, og hans fald førte til en de facto opsplittning af Somalia med nye konflikter og kampe mellem grupper, der

hver især ønskede at fylde det politiske tomrum. Landsomfattende kampe i 1991 og 1992 rev Somalia fra hinanden og bidrog til en hungersnød, der krævede 350.000 ofre. I 1992 indsatte FN fredsbevarende styrker (UNOSOM), der dog måtte trækkes ud igen i 1995, uden at Somalia var kommet nævneværdigt nærmere en fred.

Skønt kampene har aftaget i flere dele af landet, har den generelle situation i Somalia kun ændret sig ganske lidt, siden FN trak sig ud. Skiftende alliancer mellem de krigende fraktioner og splittelser inden for grupperne karakteriserer fortsat den politiske og militære front i stort set alle dele af landet, og ingen gruppe kontrollerer hver især mere end en mindre del af Somalias territorium. General Aideed, der var leder af fraktionen United Somali Congress/Somali National Alliance (USC/SNA), proklamerede sin egen regering og sig selv som præsident i Somalia i juni 1995 og blev ved sin død i 1996 efterfulgt af sin søn, Hussein Muhammad Aideed.

Det *centrale og sydlige Somalia* er fortsat delt i pro- og anti-Aideed fraktioner med jævnlige sammenstød mellem på den ene side Aideed's militser og på den anden side henholdsvis Osman Atto (USC/SNA) og Ali Mahdi's (United Somali Congress/Somali Salvation Alliance - USC/SSA) styrker og rivaliserende militser. Ofte er der tale om løse alliancer mellem forskellige militser og krigsherter, der hver især alene har kontrollen over mindre strategisk vigtige områder. Områder, der falder uden for disse højborge, rangerer fra at være relativt fredelige til konstante kamppladser. Særligt de sydlige regioner har været ofre for fortsatte krigshandlinger. Fra i en periode at have været relativt fredelige områder er krigshandlingerne imidlertid igen tiltaget i regionerne Gedo, Hiran og Middle Shabelle i det centrale Somalia. Etiopien og Eritrea har, ikke mindst siden krigen mellem disse to lande startede igen i 1999, været direkte såvel som indirekte medspillere i krigshandlingerne i Somalia, hvor de har allieret sig med hver deres stridende fraktioner.

Det *nordvestlige Somalia, Somaliland*, proklamerede sin uafhængighed i 1991, med Mohamed Ibrahim Egal som præsident. Området er klanmæssigt domineret af Isaaq i vest og Darod-klaner i øst. Situationen i Somaliland er relativt stabil og fredelig med en fungerende administration, politi og militær. Dog synes det fortsat uklart, om Somalilands myndigheder har fuld og effektiv kontrol over de to østlige Darod-dominerede distrikter, Sool og Saanag, som også Puntland (nordøst Somalia) gør krav på. Somaliland har ikke fået nogen international anerkendelse.

Det *nordøstlige Somalia* er forblevet fredeligt siden Siad Barre's fald i 1991. Området er klanmæssigt homogent (Darod/Majerteen) og under kontrol af en enkel fraktion, Somali Salvation Democratic Front (SSDF). I juli 1998 proklamerede SSDF området for at være en autonom region (af et stor-Somalia) under navnet *Puntland* med Abdullahi Yussuf Ahmed som præsident. Situationen i Puntland er ligeledes relativt stabil og fredelig med en delvist fungerende administration. Sikkerhedssituationen anses fortsat for at være skrøbelig i regionen.

I maj 2000 blev der på initiativ af den djiboutiske regering nedsat en fredskonference med en hidtil uset opbakning. Konferencen, der havde omkring 2500 deltagere, repræsenterede for første gang siden krigens start i 1991 alle større klaner og de fleste underklaner i Somalia, såvel som kvindegrupper, intellektuelle og eksilsomalilere. I august udpegede konferencen et 245 medlemmer stort

klanbaseret overgangsparlament (TNA), der herefter valgte og indsatte Abdiqassim Salad Hassan, en tidligere minister i Siad Barres regering, som præsident for Somalia.

Hvor fredsprocessen med valget af et parlament og en præsident for Somalia, der tilsyneladende nyder bred støtte fra klanernes ældreråd og ligeledes har fået meget positive internationale tilkendegivelser, ses som et vigtigt skridt på vejen mod en stabilisering af situationen i Somalia, er man fortsat langt fra en egentlig fred. Konferencen og dens vedtagelser er således blevet boykottet og afvist af de faktiske magthavere i Somalia, såvel Somalilands præsident og Puntlands leder, som af de dominerende militser og krigsherrer i den mellemste og sydlige del af Somalia, hvor der fortsat er krigshandlinger og generelt stor usikkerhed.

3. Menneskerettighedssituationen

3.1 Centrale og sydlige regioner

Ifølge samtlige kilder er menneskerettighedssituationen i det centrale og sydlige Somalia stærkt kritisabel på flere områder. Siden 1991 er titusindvis af civile blevet dræbt i forbindelse med kampe mellem de stridende fraktioner og klaner. De væsentligste menneskerettighedsproblemer i den sydlige og mellemste del af Somalia forbliver herudover mangel på politiske rettigheder som følge af manglen på centrale myndigheder og sikkerhed i almindelighed, rekruttering af børnesoldater, arbitrære tilbageholdelser, barske fængselsforhold, og at retssystemet, der i de fleste regioner bygger på en kombination af traditionel retspraksis, sharia-lov og den straffelovgivning, der før 1991 blev vedtaget under Siad Barres styre, ofte ikke opfylder de relevante standarder. Mange steder har klan-baserede militser etableret egne domstole med ansvar for politi- og retsfunktioner. Sharia-domstolene synes generelt at afholde sig fra at gøre brug af de strengeste islamiske straffe såsom amputationer. Ifølge US State Department er der dog rapporter om, at militserne knyttet til Sharia-domstolene i Mogadishu har gennemført udenretlige straffeforanstaltninger, herunder henrettelser. Der rapporteres ligeledes om forsvindinger og kidnapninger. Personer tilhørende en klanmæssig minoritet i et givet område vil ofte være udsat for diskrimination og manglende beskyttelse mod overgreb. FN's Special Rapporteur for Somalia rapporterede i februar 1999, at for eksempel personer tilhørende Bantu i Hiran regionen skal have særlig tilladelse til at tage til regionshovedstaden. De bliver brugt til hårdt arbejde, deres landsbyer er blevet brændt ned, og kvinderne er i særlig risiko for at blive udsat for voldtægt. Under borgerkrigen er de blevet fordrevet fra deres landområder, og de har mindre adgang til undervisning end andre somaliere.

3.2 Nordvest - Somaliland

Generelt anses menneskerettighedssituationen i Nordvest Somalia (Somaliland) for at være langt bedre end i resten af Somalia. Der er dog på flere områder fortsat væsentlige problemer.

Retssystemet lider af mangler og fungerer ikke godt. Der rapporteres om stor mangel på dommere og juridisk materiale, herunder adgang til central lovgivning, hvilket giver retssikkerhedsmæssige problemer. Der rapporteres ligeledes om langvarige varetægtsfængslinger i strid med straffelovgivningen.

Indtil august 2000, hvor parlamentet vedtog en lov, der tillader indførelse af et flerparti-system i Somalia, har politiske partier været forbudt i Somaliland. Ligeledes har der været rapporter om, at en formelt set ophævet nødretstilstandslovgivning, der opererer uden for det almindelige domstols-system, fortsat er blevet taget i anvendelse i forbindelse med arrestationer af politiske modstandere. Generelt har der dog tilsyneladende hersket relativ stor ytringsfrihed og alene været rapporteret om enkelte tilbageholdelser og fængslinger af personer, herunder journalister, der har kritiseret regeringens politik. I forbindelse med afholdelsen af fredskonferencen i Djibouti er der imidlertid blevet slået hidtil uhørt hårdt ned på politiske modstandere. Der er således rapporteret om flere tilfælde af arrestationer og anklage for forræderi af personer, der er vendt tilbage efter deltagelse i fredskonferencen. I august 2000 skal regeringen have udstedt et dekret, der udtrykkeligt anfører, at konferencesdeltagere, der vender tilbage til Somaliland, skal arresteres, og at personer, der støtter Djibouti-konferencen ligeledes skal stå til regnskab for loven. IRIN (Integrated Regional Information Networks) rapporterer den 18. september 2000, at en klanleder fra Somaliland, der i Djibouti var blevet valgt til det somaliske overgangsparlament, TNA, ved tilbagekomsten til Somaliland blev arresteret og den 16. september idømt syv års fængsel for højforræderi på grund af sin deltagelse i konferencen. Der er ligeledes rapporteret om overgreb på myndighedspersoner, der har nægtet at efterleve myndighedernes dekret i forhold til personer, der har støttet fredskonferencen.

3.3 Nordøst - Puntland

Rapporteringen om menneskerettighedssituationen i Puntland er yderst begrænset. Det fremgår dog af rapporter, at Puntlands ledelse i 1998 for en periode af tre år forbød alle politiske partier. Ligeledes rapporteres, at retssystemet, der i høj grad er baseret på klan-domstole, ikke er i stand til at opfylde internationale standarder. I Bosasso overgives kriminelle til ofrenes familier, som så fastsætter den nøjagtige blodkompensation i overensstemmelse med lokal tradition. Der rapporteres ligeledes om langvarige og ulovlige varetægtsfængslinger, om arrestation og sigtelse for undergravende virksomhed af personer, der demonstrerede mod regeringens socialpolitik. Journalister, der har skrevet kritiske artikler om regeringen, risikerer også at blive arresteret. I forbindelse med fredskonferencen i Djibouti, som Puntlands ledelse har været en stærk kritiker af, er flere deltagere blevet tilbageholdt enten på vej til konferencen eller efter deltagelse heri. I slutningen af august 2000 udstedte præsidenten ifølge Somali Watch News et dekret, hvorefter personer fra Puntland, der enten har ladet sig vælge på fredskonferencen eller har tilknytning til valgte personer, ikke skal tillades adgang til Puntland, og, såfremt de alligevel kommer tilbage, arresteres. Ligeledes forbydes regeringskritiske demonstrationer, og embedsmænd, der modsætter sig dekrets bestemmelser, skal udskiftes. IRIN rapporterede senere, at 11 senior sikkerhedsofficerer var blevet afskediget efter at have nægtet at arrestere delegater, der vendte tilbage fra konferencen i Djibouti.

4. Dansk asylpraksis

Efter at oprørere i begyndelsen af 1991 tvang den somaliske præsident på flugt, modtog Flygtningegenævnet en række oplysninger om forholdene i Somalia, hvoraf det fremgik, at det måtte anses

for ganske uafklaret, hvem der kontrollerede landet eller dele heraf. På denne baggrund påbegyndte Nævnet i april 1991 en praksis, hvorefter alle somaliske asylansøgere blev anerkendt som de facto-flygtninge og i de allerfleste tilfælde meddelt opholdstilladelse i medfør af udlændingelovens § 7, stk. 2, idet Nævnet fandt, at det på baggrund af den usikre og uafklarede situation i Somalia ikke burde kræves, at asylansøgerne vendte tilbage dertil.

Denne praksis fortsatte uændret indtil 1996. I 1996 deltog en repræsentant for Udlændingestyrelsen på en fælles nordisk fact-finding mission til *Nordvestsomalía (Somaliland)* og *Nordøstsomalía* (det nuværende *Puntland*). På baggrund af bl.a. oplysningerne fra denne fact-finding-mission, begyndte de danske asylmyndigheder i 1996 at meddele afslag på asyl til en række asylansøgere, der stammede fra disse to områder. Siden sommeren 1997 er der tilsvarende givet afslag i et mindre antal sager til ansøgerne fra *Hiran* regionen i det centrale Somalia, der – i hvert fald på tidspunktet for afgørelserne, efter Flygtningenævnets vurdering var tilstrækkeligt fredeligt og stabilt.

Praksis er herefter, at somaliske asylsøgere, der kommer fra enten *Somaliland*, *Puntland* og hidtil ligeledes *Hiran*, og som *alene* henviser til den generelle situation i landet som begrundelse for deres asylansøgning, men ikke herudover kan påvise en velbegrundet risiko for individuel og konkret betinget forfølgelse i den region, hvorfra de kommer, vil blive givet afslag på asyl. Flygtningenævnets begrundelse herfor har været den relative stabilitet, der er opnået i disse områder.

Det er fortsat fast praksis i Flygtningenævnet, at asylsøgere, der kommer fra et af de *øvrige* områder i Somalia, bliver anerkendt som de facto-flygtninge og meddeles opholdstilladelse i medfør af udlændingelovens § 7, stk. 2, under henvisning til den generelle situation dér. De enkelte asylansøgere kan herudover have yderligere individuelle grunde til at søge asyl, der gør at de må anerkendes som konventionsflygtninge, for eksempel risiko for forfølgelse på grund af politiske aktiviteter eller tilhørsforhold til en bestemt klan. I denne type sager vil der blive meddelt opholdstilladelse i medfør af udlændingelovens § 7, stk. 1 (konventionsflygtningestatus).

5. Udsendelse

Tvangsudsendelse af somaliske asylansøgere, der har fået afslag på asyl, forudsætter i praksis en konkret aftale herom med de myndighederne i den region, de skal tilbage til. På denne baggrund indgik de danske myndigheder i juli 1997 aftaler med henholdsvis Egals myndigheder i Nordvestsomalía og SSDF i Nordøstsomalía om, at asylsøgere fra disse områder, der havde fået endeligt afslag på asyl i Danmark, ville kunne sendes tilbage til Somalia. Hver af disse to aftaler forudsætter dog, at der indgås supplerende aftaler i hver enkelt sag. Indtil videre er det på denne baggrund kun lykkedes at udsende afviste asylansøgere til det nordvestlige Somalia, Somaliland – og selv dette kun i begrænset omfang.

6. Øvrige bemærkninger

Generelt er omfanget af kildemateriale vedrørende menneskerettighedssituationen i Somalia meget begrænset. Dels er det kun få nationale og endnu færre internationale menneskerettighedsorganisationer, der rapporterer vedrørende Somalia. Dels betyder den ustabile sikkerhedssituation, at den internationale tilstedeværelse i Somalia generelt er meget begrænset. De organisationer, der arbejder i Somalia, har primært humanitær bistand og genopbygning af landet som prioriteter og rapporterer kun i yderst begrænset omfang specifikt om menneskerettighedssituationen. En undtagelse er tildels Somaliland, hvortil der er langt større adgang og tilstedeværelse af internationale organisationer. Dog er der også her tale om enkeltstående rapporter, der kun sjældent kan bekræftes af anden kilde.

7. Vigtigste kilder:

- UNHCR, Update to the Background Paper on Refugees and Asylum Seekers from Somalia, september 1999
- FNs Menneskerettighedskommissions Specialrapportør for Somalia, rapporter vedrørende menneskerettighedssituationen i Somalia, herunder rapport af 18. februar 1999 (FN dokument nr. E/CN.4/1999/103).
- U.S. Department of State, 1999 Country Reports on Human Rights Practices, Somalia
- Amnesty International, Annual Report 2000
- Rapporter fra "Integrated Regional Information Networks" (IRIN); UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs – (<http://www.reliefweb.int/IRIN/archive/somalia.phtml>)
- Dansk Flygtningehjælp, Rejserapport fra mission til Nordvestsomalien (Somaliland), november 1998
- Udlændingestyrelsen og Statens Indvandrerverk, Rapport fra nordisk fact-finding mission til Gedo-regionen, Somalia, november 1998
- Udlændingestyrelsen og Statens Indvandrerverk, Rapport fra nordisk fact-finding mission til Mogadishu, Somalia, august 1997
- Udlændingestyrelsen og Statens Indvandrerverk, Rapport fra nordisk fact-finding mission til det centrale og sydlige Somalia, maj 1997
- Udlændingestyrelsen og Statens Indvandrerverk, Rapport fra nordisk fact-finding mission til Djibouti og Nordvestsomalien (Somaliland), januar 1997
- Udlændingestyrelsen, Rapport fra fact-finding mission til Nordøst- og Nordvestsomalien (Somaliland), september 1996

